

SPRÁVA O BEZPEČNOSTI SLOVENSKEJ REPUBLIKY ZA ROK 2023

Bratislava, 2024

Obsah

Úvod	3
1.1 Ukrajina	3
1.2 Pásmo Gazy	4
1.3 Obranná politika SR v roku 2023	4
2. Kríza multilateralizmu	5
2.1 Oslabenie multilateralizmu – výzva pre SR	5
2.2 Nestabilné oblasti	6
2.3 Príležitosti medzinárodnej spolupráce pre SR	7
3. Nelegálna migrácia	7
3.1 Západobalkánska trasa	8
3.2 Riziká spojené s nelegálnou migráciou	8
4. Terorizmus a extrémizmus	9
4.1 Terorizmus	9
4.2 Extrémizmus	10
5. Kybernetická bezpečnosť a ochrana utajovaných skutočností	11
5.1 Kybernetické útoky	11
5.2 Ochrana utajovaných skutočností	13
6. Hybridné pôsobenie voči SR	13
7. Energetická bezpečnosť a kritická infraštruktúra	14
8. Ďalšie hrozby a výzvy	15
8.1 Vplyv konfliktov na ekonomiku	15
8.2 Sociálna stabilita	15
8.3 Demografia	16
8.4 Organizovaný zločin	17
8.5 Bezpečnosť v oblasti životného prostredia	18
8.6 Zdravotná pripravenosť	19
8.7 Krízové riadenie	19
9. Opatrenia	20
10. Zoznam skratiek	21

Úvod

Správa o bezpečnosti Slovenskej republiky za rok 2023 (ďalej len „správa“) bola vypracovaná s cieľom informovať o dôležitých udalostiach, ktoré formovali vnútorné a vonkajšie bezpečnostné prostredie Slovenskej republiky (ďalej len „SR“) v minulom roku. V správe sa zároveň uvádzajú jednotlivé oblasti s identifikovanými hrozbami, ktoré ovplyvňovali bezpečnosť SR, pričom naznačuje ich vývoj v budúcom období.

Bezpečnostné prostredie SR sa v porovnaní s predchádzajúcim obdobím výrazne nezmenilo. Posilnila sa spolupráca hodnotovo blízkych demokratických štátov a zoskupení na oboch stranách Atlantiku, ako aj v iných častiach sveta, najmä Indo-Pacifiku.

Globálne výdavky na obranu sa v dôsledku geopolitického napätia v roku 2023 zvýšili o 9 % na rekordných 2,2 bilióna amerických dolárov.

1. Ozbrojený konflikt

Globálne bezpečnostné prostredie je aj naďalej bez pozitívnych zmien a dynamicky sa mení v čase. Z dôvodu narušenia mieru Organizácia Severoatlantickej zmluvy (ďalej len „NATO“) naďalej považuje Rusko za najzávažnejšiu a priamu hrozbu pre mier, bezpečnosť a stabilitu v euroatlantickej oblasti. K zhoršenému vnímaniu bezpečnostného prostredia prispelo aj pretrvávajúce regionálne napätie vo svete, osobitne na Blízkom východe po útokoch Hamasu v Izraeli. Tento konflikt priniesol do medzinárodného bezpečnostného prostredia nové impulzy a vynútil si jasné postoje viacerých medzinárodných organizácií a jednotlivých štátov. SR považuje mierové rokovania ako jednu z najvýznamnejších aktivít pre pozitívny posun vo vnímaní bezpečnostného prostredia.

1.1 Ukrajina

Vojna na Ukrajine mala pokračujúci dosah aj na globálnu ekonomiku, energetickú a potravinovú bezpečnosť a sociálnu situáciu obyvateľstva vo svete. Protiofenzíva, ktorú Ukrajina viedla od júna 2023, nepriniesla prielom vo vývoji vojny, ale potvrdila jej odhodlanie získať späť územia okupované Ruskom. Ku koncu roka bolo možné konštatovať, že front sa zastavil bez výrazných územných ziskov jednej či druhej strany.

Obnova územnej celistvosti a politickej nezávislosti Ukrajiny naďalej vyžaduje komplexnú podporu medzinárodného spoločenstva, rešpektujúc národné záujmy jednotlivých členských štátov. SR pokračovala v poskytovaní vojenskej, materiálnej, finančnej a humanitárnej pomoci obyvateľstvu postihnutému vojnou priamo na Ukrajine, ako aj v podpore integrácie ukrajinských odíedencov do bežného života, a v prípade detí a maloletých zároveň do procesu vzdelávania v SR. Od konca októbra 2023 nová vláda SR pristúpila k zastaveniu vojenskej pomoci Ukrajine. Pomoc má od toho momentu predovšetkým humanitárny charakter.

V dôsledku vojny na Ukrajine reagovala Európska únia (ďalej len „EÚ“) prijímaním bezprecedentných rozhodnutí s cieľom všestrannej podpory Ukrajiny vrátane poskytovania výcviku pre ukrajinské ozbrojené sily (Vojenská asistenčná misia Európskej únie na podporu Ukrajiny – EUMAM a Európsky mierový nástroj – EPF). Zároveň pokračovala v prijímaní krokov vedúcich k plneniu cieľov svojho základného strategického dokumentu v oblasti bezpečnosti a obrany – Strategického kompasu EÚ. V hospodárskej oblasti sa EÚ usilovala o znižovanie svojich strategických závislostí.

V reakcii na zásadne zmenené bezpečnostné prostredie NATO posilňovalo systém kolektívnej obrany s osobitným dôrazom na východné krídlo. V apríli 2023 sa stalo 31. členom NATO Fínsko. Silné fínske ozbrojené sily predstavujú vítané posilnenie schopností kolektívnej obrany NATO.

V roku 2023 mala migrácia v SR z pohľadu prichádzajúcich odídencov z Ukrajiny klesajúci trend. Napriek tomu ale stále trvala mimoriadna situácia, ktorá bola vyhlásená ešte 26. februára 2022.

V rámci využívania systému hospodárskej mobilizácie sa naďalej uplatňovalo nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 59/2022 Z. z. na vykonanie niektorých opatrení hospodárskej mobilizácie vo vzťahu k vyhlásenej mimoriadnej situácii v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie SR spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny.

1.2 Pásmo Gazy

K zhoršeniu bezpečnostného prostredia prispievali pretrvávajúce regionálne konflikty vo svete, osobitne na Blízkom východe. Najvýznamnejším z nich bol kombinovaný raketový a pozemný útok ozbrojencov palestínskej islamistickej organizácie Hamas proti vojenským a civilným cieľom v Izraeli zo 7. októbra 2023. V reakcii na uvedený útok izraelské obranné sily začali 28. októbra 2023 rozsiahlu vojenskú operáciu pozemnou inváziou do Pásmu Gazy, ktorá by sa podľa Izraela mala skončiť až úplnou porážkou Hamasu.

SR v reakcii na eskaláciu konfliktu medzi Hamasom a Izraelom zrealizovala štyri evakuačné lety, ktorými zaistila návrat 318 slovenských občanov. Preukázala tiež solidaritu s občanmi ďalších krajín, keď v rámci posledného repatriačného letu poskytla voľné miesta pre občanov krajín EÚ a iných štátov.

V dôsledku vyostrenia konfliktu v Pásme Gazy vznikla reálna hrozba rozšírenia napätia do celého regiónu. Najmarkantnejšie sa to prejavilo v Červenom mori, kde Iránom podporovaní jemenský húsiovia začali podnikat' sériu raketových a dronových útokov proti civilnej námornej doprave, ktorými chceli vyjadriť solidaritu s Palestínčanmi v Pásme Gazy. Zintenzívnenie ich útokov výrazne zhoršilo bezpečnosť medzinárodnej lodnej dopravy v Červenom mori a znamenalo presmerovanie dopravy mimo Suezského prielivu.

Na vzniknutú situáciu zareagovali Spojené štáty americké (ďalej len „USA“) a ich spojenci zvýšenou vojenskou prítomnosťou v oblasti s cieľom posilniť bezpečnosť lodnej dopravy v regióne, okrem iného aj formou odvetrových leteckých útokov na húsíjske vojenské ciele na území Jemenu.

1.3 Obranná politika SR v roku 2023

Bezpečnosť SR a jej obyvateľstva bola ďalej posilňovaná aj vďaka pokračujúcej spojeneckej prítomnosti na území SR, kde pôsobí mnohonárodná bojová skupina NATO so zapojením jednotiek Ozbrojených síl Slovenskej republiky (ďalej len „OS SR“). SR v rámci NATO podporila nový prístup k lepšej a efektívnejšej spolupráci s obranným priemyslom pri dopĺňaní a obstarávaní novej techniky, výzbroje a materiálu pre ozbrojené sily na posilnenie individuálnej a kolektívnej obrany.

Boli prijaté opatrenia, v prípade potreby navýšiť bojovú skupinu na veľkosť brigády. Zmenená bezpečnostná situácia podnietila nutnosť naštartovať modernizáciu a rozvoj OS SR. Bolo však zrejmé, že na modernizáciu pozemnej (CV-90, Patria) a leteckej techniky (F-16, UH-60) bude nutné nadviazať. Okrem prehodnotenia zmluvnej základne v prípade nákupu techniky CV-90 a Patria 8x8 bolo nutné naštartovať aj podstatné infraštruktúrne projekty, ako napríklad prípravu letiska Sliač na dodávky F-16. S týmto projektom sa v roku 2023 totižto pracovalo len minimálne, čo spolu s absenciou iných možností (dôsledkom darovania techniky Mig-29 na Ukrajinu) znemožnilo suverénnu ochranu vzdušného priestoru.

Hodnotenie úsilia SR zo strany NATO bolo oproti minulým rokom pozitívnejšie najmä z dôvodu plánovaného zvyšovania obranných výdavkov a rozbehnutých projektov

vyzbrojovania zameraných hlavne na spôsobilosti ťažkej mechanizovanej brigády. Väčšina súčasnej techniky OS SR zostávala stále po dobe životnosti alebo nespôsobilá na okamžité nasadenie. Úroveň operačnej pripravenosti z dôvodu zaslania vojenskej techniky na Ukrajinu výrazne poklesla. Nedarilo sa plniť ambíciu naplňovania aktívnych záloh. Výrazné nedostatky pretrvávajú aj v oblasti infraštruktúry. Po darovaní stíhacích lietadiel MiG-29 a systému S-300 Ukrajine obrana a ochrana vzdušného priestoru SR závisí od spojencov. Ku koncu roku 2023 bola obrana a ochrana vzdušného priestoru SR čiastočne zabezpečovaná Talianskom, Českom, Maďarskom, Poľskom a Nemeckom.

Odporúčanie č. 1: Posilniť kapacity obrany vzdušného priestoru SR. V oblasti protivzdušnej obrany (ďalej len „PVO“) sa naďalej SR spolieha na pomoc od spojencov, čo sa dá považovať za dočasné, avšak nie dlhodobé riešenie. Pri vojenskej technike v podobe systémov PVO, či stíhacích prúdových lietadiel, ostáva otázka vlastníctva podstatným faktorom. Pre nasledujúce obdobia je teda potrebná čo najskoršia náprava nevyhovujúceho stavu. Veľkou výzvou je náhrada vlastných systémov PVO.

2. Kríza multilateralizmu

Rok 2023 aj naďalej pokračoval v konfliktnom trende. Na medzinárodnej úrovni sa ozbrojené konflikty stali zložitejšími, nebezpečnejšími a ťažšie riešiteľnými. Opäť sa objavili obavy z rizika použitia jadrových zbraní. Politicky motivované násilie vo svete sa zvýšilo, vzrástla jeho intenzita aj frekvencia. Vývoj bezpečnostného prostredia bol určovaný nárastom geopolitického napätia, fragmentáciou medzinárodnej politiky, oslabovaním medzinárodného práva a multilateralizmu, nárastom spoločenskej a technologickej dynamiky s rozširujúcim sa počtom zástupných (proxy) konfliktov, ako aj počtom štátov, ktoré sa na pozadí veľmocenského súperenia usilovali o získanie výhody vo svojom regióne. Pokračovanie tohto trendu, ak nedôjde k snahám a rokovaniam smerujúcim k mierovým riešeniam, bude možné očakávať aj v najbližšom období.

2.1 Oslabenie multilateralizmu – výzva pre SR

Multilateralizmus sa ocitol v kríze. Organizácia Spojených národov (ďalej len „OSN“) bola opakovane kritizovaná za nedostatočnú efektívnosť a inštitucionálnu neschopnosť poznačenú vlastným vnútornými spormi, čo malo vplyv na jej schopnosť prijať potrebné rezolúcie, pri ktorých viaceré štáty vrátane stálych členov Bezpečnostnej rady OSN (ďalej len „BR OSN“) využívali tzv. mäkkú silu a svoje medzinárodné postavenie na blokovanie spoločných rozhodnutí. Právo veta bolo využité na presadzovanie geopolitických záujmov týchto štátov. Dlhodobé snahy o reformu OSN nenapredujú. Úsilie preventívnej diplomacie OSN nebolo dostatočne účinné, osobitne pri riešení konfliktov v Ázii, Afrike a Latinskej Amerike.

Spoločné rozhodnutia členských štátov EÚ neboli jednoduché. Naopak, ich postoje boli jednoznačné pri rešpektovaní národnej suverenity a medzinárodného práva. I keď čelili dynamickému vývoju bezpečnostného prostredia, štáty EÚ zostali verné udržaniu a oživeniu medzinárodného poriadku založeného na pravidlách, ktorého jadrom je OSN. Došlo k oživeniu vzťahov s krajinami v prístupovom procese do EÚ. Rada EÚ potvrdila svoj plný a jednoznačný záväzok voči európskej perspektíve západného Balkánu, Ukrajiny, Moldavska a Gruzínska, pričom opätovne zdôraznila, že ich budúcnosť je v EÚ. Turecko zostáva kandidátskou krajinou a kľúčovým partnerom v mnohých oblastiach spoločného záujmu. Na Blízkom východe a v severnej Afrike udržiavala EÚ spoluprácu s tamojšími režimami i napriek úpadku

demokracie. Napriek ozbrojenému konfliktu nevalila sankcie alebo iné represívne opatrenia ani na Izrael, ani na Palestínu. Obnovený bol záujem EÚ o Latinskú Ameriku a región Karibiku.

Transatlantická spolupráca v obrannej a bezpečnostnej oblasti pokračovala pravidelnými stretnutiami na vysokej úrovni. NATO na vilniuskom summite prijalo zásadné historické rozhodnutia s konkrétnymi výsledkami vo forme schválenia nových obranných plánov a zámeru na národných úrovniach investovať minimálne 2 % HDP do obrany. Na dosiahnutie potrebných vojenských spôsobilostí sa spojenci rozhodli investovať najmenej 20 % ročných obranných výdavkov do nových zbraňových systémov vrátane súvisiaceho výskumu a vývoja. Jeho zmyslom je stále zachovanie technologického pokroku a pokračovanie v modernizácii a reforme síl a spôsobilostí implementáciou inovatívnych technológií.

K prehĺbeniu oslabenia bezpečnostnej architektúry v Európe došlo po tom, ako Rusko v novembri 2023 odstúpilo od Zmluvy o Konvenčných ozbrojených silách v Európe (*The Treaty on Conventional Armed Forces in Europe* – CFE), anulovalo svoju ratifikáciu Zmluvy o všeobecnom zákaze jadrových skúšok (*The Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty* – CTBT), ako aj pozastavilo implementáciu monitorovacích a verifikačných ustanovení Zmluvy o znižovaní strategických útočných zbraní (New START) vo februári 2023. Tieto kroky predstavujú značné riziko pre strategickú stabilitu a rozpútanie pretekov v zbrojení, osobitne s ohľadom na rastúci jadrový arzenál Číny.

Multilaterálny poriadok v chápaní Západu čelil konkurencii rastúcej Číny, ktorá presadzovala svoj ekonomický vplyv, aby ovplyvnila globalizáciu a zmenila status quo medzinárodného poriadku.

Vzťahy Západu s Iránom boli poznačené zlyhaním rokovaní o obnove dodržiavania jadrovej dohody (*The Joint Comprehensive Plan of Action* – JCPOA) po potlačení protivládnych protestov a po zavedení sankcií zo strany EÚ. Tie boli reakciou na dodávky vojenských bezpilotných prostriedkov do Ruska, ako aj z dôvodu vojenskej podpory Iránu v prospech militantov Hamasu, Hizballáhu a šiitských milícií húsíjov v Jemene.

2.2 Nestabilné oblasti

V rámci civilnej misie EÚ v Arménsku (EUMA), ktorá bola zriadená 23. januára 2023 (s mandátom na dva roky) pôsobia dvaja príslušníci Policajného zboru (ďalej len „PZ“) v meste Yeghegnadzor na pozícii operačný dôstojník na riaditeľstve misie a monitoringu. Cieľom misie je prispieť k stabilite v konflikte zasiahnutých oblastiach a k normalizácii vzťahov medzi Arménskom a Azerbajdžanom, ako aj budovať dôveru medzi oboma stranami. Jej hlavnými úlohami sú pozorovanie bezpečnostnej situácie prostredníctvom pravidelných hliadok, zabezpečovanie situačného prehľadu, prispievanie k ľudskej bezpečnosti a budovanie dôvery medzi populáciami a orgánmi Arménska a Azerbajdžanu.

Zásadný vplyv na bezpečnosť štátov strednej Európy mala aj stabilita západného Balkánu. Región si vyžadoval zvýšenú pozornosť medzinárodného spoločenstva, osobitne NATO a EÚ. Napriek určitému pokroku v politických procesoch v regióne zostali nedoriešené mnohé medzištátne a medzietnické otázky, ktoré sú aj v súčasnosti zdrojom napätia a potenciálnej nestability.

Bezpečnostná situácia v Afrike bola charakterizovaná rastom ozbrojeného násillia. Prevzatie moci v Nigeri vojenskou juntou bolo posledným zo série prevratov, ku ktorým došlo v posledných rokoch v tzv. páse prevratov v regióne západnej Afriky a Sahelu. Lúnia šiestich krajín s dĺžkou viac ako 6 000 km od atlantického k indickému pobrežiu Afriky sa tak stala najdlhším koridorom vojenských vlád. Rusku a Číne sa tým otvorili príležitosti rozšíriť svoje záujmy a sféry vplyvu a potenciálne tak získať diplomatickú podporu ďalších krajín v medzinárodnom prostredí.

Po dvoch rokoch napätia medzi OSN a vojenskou juntou Mali prišlo k ukončeniu a stiahnutiu viac než 13 000 príslušníkov OSN z misie OSN MINUSMA. BR OSN však naďalej považuje vývoj situácie v Mali za hrozbu pre medzinárodný mier a bezpečnosť. Následne rozhodnutie BR OSN v decembri 2023 o ukončení politickej misie UNITAMS v Sudáne sa uskutočnilo v čase prebiehajúcej vojny medzi súperiacimi vojenskými jednotkami. Tá spôsobila masívne vysídľovanie obyvateľstva a urýchlila vážnu humanitárnu krízu v Sudáne, čo môže byť spúšťačom nelegálnej migrácie na sever a ďalej do Európy.

Naďalej eskalovali destabilizačné aktivity Kórejskej ľudovodemokratickej republiky (KĽDR). Osobitne znepokojivý je pokrok jej jadrového a raketového programu, a to i napriek robustným a dlhodobým medzinárodným sankciám. Agresívna rétorika, rastúce vojenské spôsobilosti KĽDR, transfer technológií a vojenskej techniky môžu ďalej destabilizovať medzinárodnú bezpečnosť.

Oblasťou zvýšeného veľmocenského súperenia a možnej konfrontácie sa stal vzdušný priestor, vesmír, medzinárodné vody a kybernetický priestor. Príčinou je prebiehajúca exponenciálna technologická zmena, osobitne v technológiách využívajúcich umelú inteligenciu. Ďalším významným faktorom, ktorý ovplyvňoval bezpečnostné prostredie, bolo široké používanie hybridných stratégií vrátane aktívneho šírenia dezinformácií a škodlivých aktivít v kybernetickom priestore. Dôsledky klimatických zmien vplývajúce na potravinovú bezpečnosť, energetickú bezpečnosť, infraštruktúru, udržateľný rozvoj štátov spolu s chudobou a etnickými konfliktmi predstavovali aj v roku 2023 výzvy, ktoré sa nedajú uspokojivo vyriešiť bez medzinárodnej spolupráce.

2.3 Príležitosti medzinárodnej spolupráce pre SR

Kľúčovým nástrojom napĺňania bezpečnostných záujmov SR zostávajú silné transatlantické vzťahy, posilňovanie individuálnej obrany členských štátov a kolektívnej obrany NATO a komplementárnych obranných kapacít EÚ, ktoré pozitívne prispievajú k transatlantickej a globálnej bezpečnosti.

Ministri obrany krajín V4 podpísali „Spoločnú deklaráciu krajín V4 o ochrane vzdušného priestoru SR“ v júni 2023, ktorá potvrdila trvanie tejto spolupráce na obdobie od júla 2023 do konca roku 2024.

OS SR pôsobili v operáciách a misiách medzinárodného krízového manažmentu a aktivitách kolektívnej obrany na troch kontinentoch pod záštitou NATO v Iraku a Lotyšsku, v rámci EÚ v Bosne a Hercegovine, Gruzínsku, Stredozemnom mori a Mali (misia ukončená v apríli 2023), v rámci OSN na Cypre a Blízkom východe a v rámci koalície operácie pod vedením USA v Kuvajte. Celkový počet príslušníkov OS SR v uvedených misiách (418 ku koncu roku 2023) je na úrovni zodpovedajúcej minulému roku. SR svojou angažovanosťou v praxi dokazuje, že je spoľahlivým spojencom a partnerom.

3. Nelegálna migrácia

V roku 2023 pokračoval nárast medzinárodnej nelegálnej migrácie na všetkých relevantných migračných trasách vedúcich do priestoru EÚ. Vonkajšie hranice EÚ neoprávnene prekročilo podľa údajov Európskej agentúry pre pohraničnú a pobrežnú stráž (ďalej len „Frontex“) takmer 400 000 občanov tretích krajín. Ide o dôsledok dlhodobu nestabilnej a nepriaznivej politickej, bezpečnostnej a ekonomickej situácie v krízových regiónoch v Afrike a Ázii. V hodnotenom období došlo k výraznému nárastu počtu nelegálnych migrantov z afrických štátov, najmä zo západnej Afriky, ktorí tvorili takmer polovicu všetkých nelegálnych migrantov registrovaných pri neoprávnenom prekročení vonkajších hraníc EÚ. V súvislosti s nárastom nelegálnej migrácie niekoľko členských štátov EÚ obnovilo dočasné

kontroly na vnútorných hraniciach. Členské štáty EÚ pri riadení migračných tokov, prevencii a odhaľovaní cezhraničnej trestnej činnosti úzko spolupracovali s agentúrou Frontex prostredníctvom spoločných operácií za účasti tretích krajín.

SR na európskej úrovni podporila kontrolu vonkajších hraníc EÚ formou vysielania príslušníkov PZ do bilaterálnych operácií, ako aj operačných aktivít agentúry Frontex. Zasadzovala sa za nadnárodné riešenie pri zvládaní migračnej situácie v rámci celej EÚ a o sfunkčnenie readmisnej dohody s Maďarskom. SR poukazovala na nedostatky pri zbere a výmene údajov o pohybe migrujúcich osôb v rámci EÚ. Podporila iniciatívu v oblasti jednoznačného identifikovania a registrácie neoprávnene sa zdržiavajúceho štátneho príslušníka tretej krajiny na území členského štátu EÚ nad rámec európskeho nariadenia o európskom systéme na porovnávanie odtlačkov prstov žiadateľov o azyl (EURODAC).

3.1 Západobalkánska trasa

Z hľadiska bezpečnosti SR mal najväčšiu relevanciu vývoj na migračnej trase vedúcej cez alebo z regiónu západného Balkánu. SR sa od marca 2023 stala významným tranzitným uzlom pri presune nelegálnych migrantov smerujúcich do cieľových štátov v západnej Európe. Prejavilo sa to bezprecedentným nárastom počtu cudzincov registrovaných v SR z dôvodu neoprávneného vstupu z územia Maďarska. Primárnou príčinou presmerovania tranzitných trás na územie SR bolo obchádzanie sprísnených pohraničných opatrení Rakúska na štátnej hranici s Maďarskom. Výrazný vplyv mal tiež naratív, ktorý sa šírila v prostredí nadnárodných organizátorov nelegálnej migrácie o bezpečnom a voľnom prechode cez územie SR pre občanov Sýrie. Sýrsku štátnu príslušnosť, často účelovo a zavádzajúco, deklarovala prevažná väčšina (97 %) prichádzajúcich nelegálnych migrantov v snahe predísť svojmu vyhosteniu zo SR. Mnohí z nich po príchode na územie SR sami vyhľadávali policajné útvary so zámerom získať potvrdenie o zotrvaní na území SR, ktoré im malo zaistiť bezpečný tranzit cez SR. V roku 2023 bolo v rámci sekundárnej tranzitnej migrácie v SR zaregistrovaných celkovo 46 259 štátnych príslušníkov tretích krajín¹. Pre výrazný nápor prichádzajúcich nelegálnych migrantov boli zriadené dočasné pracoviská oddelenia cudzineckej polície mimo husto obývané oblasti.

Mimoriadny prílev nelegálnych migrantov na územie SR viedol k opätovnému obnoveniu dočasných hraničných kontrol zo strany susedných štátov na ich štátnej hranici so SR od 4. októbra 2023. K výraznému útlmu sekundárnej tranzitnej migrácie v SR došlo v novembri 2023 v reakcii na sprísnené pohraničné opatrenia na štátnej hranici SR s Maďarskom a rozsiahlu intervenciu Srbska proti prevádzkačom a nelegálnym migrantom v prihraničnej oblasti s Maďarskom. Tá spôsobila ďalšiu diverzifikáciu migračných tokov v regióne západného Balkánu a ich presmerovanie do Bosny a Hercegoviny a ďalej do Chorvátska a Slovinska. Na územie Bosny a Hercegoviny sa presunuli zo Srbska aj viaceré nadnárodné prevádzkačské skupiny v snahe zachovať si vysoké zisky z prevádzkačstva.

3.2 Riziká spojené s nelegálnou migráciou

V kontexte bezpečnostných rizík súvisiacich s nelegálnou migráciou najzávažnejšie bezpečnostné riziko v roku 2023 predstavovala potenciálna infiltrácia migračných tokov rizikovými osobami. Ich včasná identifikácia v skupinách nelegálnych migrantov je limitovaná absenciou dokladov totožnosti, čo výrazne komplikuje proces zisťovania a overovania ich identity a prípadné vyhostenie spojené s návratom do krajiny pôvodu.

V roku 2023 pretrvával rastúci trend aj v oblasti sofistikovaných foriem pseudolegálnej migrácie. Zneužívaním legálnych spôsobov vstupu na územie SR a inštitútu pobytu na území

¹ V roku 2022 bol ich počet iba 10 880.

SR za účelom podnikania, zamestnania, štúdia, liečebných a kúpeľných pobytov alebo prostredníctvom fiktívnych manželstiev sa štátni príslušníci tretích krajín snažili získať oprávnenie na voľný pohyb v schengenskom priestore.

Odporúčanie č. 1: Vytvorenie komplexnej politiky SR zameranej na otázku inklúzie a integrácie cudzincov. Pre úspešnú integráciu cudzincov, riadenú pracovnú migráciu a efektívny interkultúrny dialóg je nevyhnutná koordinovaná realizácia opatrení na miestnej, regionálnej a národnej úrovni, ktoré by sa opierali o spoločný rámec integrácie cudzincov v SR.

4. Terorizmus a extrémizmus

4.1 Terorizmus

Terorizmus je jednou z najzávažnejších bezpečnostných hrozieb nielen pre SR, ale aj krajiny celého sveta. Jeho prejavy v reálnom a virtuálnom prostredí predstavujú zásadnú výzvu pre bezpečnostné štruktúry vrátane bezpečnostných zložiek SR. V oblasti terorizmu bola bezpečnostná situácia v SR stabilizovaná a relatívne pokojná, bez konkrétnej islamistickej hrozby alebo zvýšeného bezpečnostného rizika v cudzineckej komunite. Na území SR zostal v platnosti zvýšený 2. stupeň teroristického ohrozenia, ktorý zohľadňoval riziko teroristickej hrozby v niektorých európskych štátoch najmä v súvislosti s aktivitami hanobiacimi islamskú vieru (pálenie Koránu) a konfliktom v Pásme Gazy. Samotná SR nebola primárnym cieľom teroristického útoku zo strany teroristických skupín. V hodnotenom období pretrvávala latentná hrozba najmä vo vzťahu k záujmom a objektom iných štátov (napr. veľvyslanectvá alebo židovská komunita).

V súvislosti s vojenskou operáciou Izraela v Pásme Gazy bolo riziko spontánneho teroristického útoku v Európe primárne voči židovským/izraelským cieľom zo strany zradikalizovaných islamistických jednotlivcov pomerne vysoké. Na území SR neboli zaznamenané žiadne bezpečnostné incidenty týkajúce sa ohrozenia židovskej náboženskej komunity alebo izraelských cieľov.

Najväčšie bezpečnostné riziko predstavovali samoradikalizovaní jednotlivci inšpirovaní džihádistickou ideológiou, často bez priamych väzieb na teroristické islamistické organizácie. Na hrozbu potencionálnych teroristických útokov v Európe mala vplyv nelegálna migrácia a s ňou spojené bezpečnostné riziko infiltrácie migračných vln rizikovými osobami s teroristickou minulosťou a väzbami na zahraničné teroristické organizácie. Medzi nelegálnymi migrantmi bolo identifikovaných viacero osôb s väzbami na globálne islamistické teroristické skupiny ako tzv. Islamský štát (ISIS) alebo Al-Káida. Uvedené skupiny si udržiavali vysokú mieru aktivít prostredníctvom svojich regionálnych odnoží najmä v štátoch západnej a východnej Afriky. Globálne teroristické organizácie, ako aj ich mediálne agentúry, prívrženci a podporovatelia v online priestore zdieľali alebo rozširovali radikálny obsah s cieľom propagandisticky osloviť čo najširšie spektrum sledovateľov. Vážnu bezpečnostnú hrozbu pre Európu predstavovali tiež členovia a podporovatelia teroristickej skupiny Islamský štát v provincii Chorasán (ISIS-K)² pôsobiacej najmä v Afganistane, ktorí do schengenského priestoru prenikli v rámci utečeneckých vln z Ukrajiny a v súčasnosti sú rozptýlení v niektorých európskych štátoch. Na území SR bol zaregistrovaný pohyb niekoľkých rizikových osôb sledovaných partnerskými službami.

V boji proti terorizmu PZ intenzívne spolupracoval s príslušnými subjektmi na národnej

² Teroristická skupina označovaná aj skratkou ISKP (*Islamic State Khorasan Province*). Provincia Chorasán je historický región, ktorý okrem územia Afganistanu zasahuje aj na územia Iránu, Tadžikistanu, Turkmenistanu a Uzbekistanu.

a medzinárodnej úrovni pri získavaní a výmene informácií týkajúcich sa prejavov protiprávneho extrémistického alebo teroristického konania vrátane financovania terorizmu. Národné bezpečnostné analytické centrum bolo aj v roku 2023 významnou platformou výmeny informácií na národnej úrovni.

4.2 Extrémizmus

Viaceré európske krajiny čelili narastajúcej hrozbe terorizmu inšpirovaného pravicovým extrémizmom. Aktivity hlavných predstaviteľov pravicovo extrémistickej scény v SR nepredstavovali priame ohrozenie ústavného zriadenia a verejného poriadku SR. Značnú pozornosť venovali aj téme nelegálnej migrácie, v rámci ktorej sa podieľali na vytváraní občianskych hliadok v prihraničných oblastiach s Maďarskom. Týmto spôsobom chceli zabrániť vstupu nelegálnych migrantov na územie SR.

Vážnu bezpečnostnú hrozbu v online priestore predstavoval prienik militantného akcelerationizmu, ktorý nachádza odzvu najmä v radoch mládeže inklinujúcej k radikálnym riešeniam súčasných spoločenských problémov. Základným princípom ideológie akcelerationizmu je vyvolať zmenu systému, a to aj násilnými aktivitami voči ideologickým oponentom, vrátane predstaviteľov politického systému. Dôsledkom vzniknutého chaosu by mal byť vznik novej spoločnosti založenej na tradičných princípoch pôvodných európskych národov bielej rasy. Ideológia akcelerationizmu otvorene nabáda k útokom voči príslušníkom inej rasy, sexuálnych a iných menšín. Násilie považuje za legitímny a nevyhnutný prostriedok na dosiahnutie svojich cieľov.

Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky (ďalej len „MŠVVaM SR“) prezentovalo výsledky štúdie zameranej na prejavy extrémizmu z pohľadu žiakov základných škôl a stredných škôl v SR. V jej závere sa konštatuje, že extrémizmus patrí v školskom prostredí medzi závažné sociálno-patologické javy. S prejavom extrémizmu v školskom prostredí sa podľa vyjadrení stretli až dve tretiny opýtaných žiakov základných a stredných škôl, najčastejšie išlo o vyjadrenia o rase a národe. V porovnaní s minulým obdobím bol zaznamenaný nárast výskytu extrémistického obsahu nielen na internete, ale aj v reálnom živote. Najčastejšie prejavy intolerancie smerovali voči spolužiakom s mentálnym alebo fyzickým postihnutím či osobám s inou sexuálnou orientáciou. Negatívnym trendom je, že takmer 4/5 mladých ľudí nemá skúsenosť v mládežníckych organizáciách, kde môžu mladí nadobúdať pozitívne hodnoty a návyky. V dôsledku nízkej angažovanosti mládeže v mimoškolských aktivitách združujúcich kolektívy s pozitívnym zámerom rastie možnosť radikalizácie mladých ľudí. Práve extrémistické skupiny sa často môžu pre mladých ľudí javiť ako vhodná alternatíva využitia voľného času.

MŠVVaM SR pripravilo štandardy v systéme poradenstva a prevencie týkajúce sa prevencie rizikového správania, ktorý obsahuje aj oblasti radikalizácie a extrémizmu. Podporilo aj medzirezortnú spoluprácu pri rozvoji kompetencií pedagogických a odborných zamestnancov k téme radikalizácie v súvislosti s vytváraním zdravého prostredia pre študentov.

Odporúčanie č. 1: Implementovať vybrané riešenia zefektívnenia práce s mládežou prostredníctvom infraštruktúrnej podpory centier slúžiacich pre účely extrakurikulárnych aktivít alebo navýšením finančných zdrojov podpory pre prácu s mládežou realizovanou mládežníckymi organizáciami preverenými cez dotačný systém MŠVVaM SR zohľadňujúcej aktuálny stav, potreby a možnosti SR.

Odporúčanie č. 2: Prehlibovať spoluprácu medzi MŠVVaM SR a ostatnými relevantnými partnermi s cieľom využiť, resp. posilniť potenciál rezortu školstva stať sa integrálnou časťou

permanentného procesu budovania odolnosti SR proti hrozbám spojenými s extrémizmom a radikalizmom.

5. Kybernetická bezpečnosť a ochrana utajovaných skutočností

5.1 Kybernetické útoky

Kybernetickej bezpečnosti v roku 2023 dominovalo niekoľko druhov hrozieb. Národný bezpečnostný úrad (ďalej len „NBÚ“) pozoroval nárast aktivity viacerých APT³ skupín, o ktorých sa predpokladá napojenie na vlády cudzích mocností, ako aj pokračujúce útoky skupín hacktivistov v súvislosti s vojnou v Ukrajine. Opätovne narástol rozsah útokov metódami sociálneho inžinierstva na bežných používateľov, firemné prostredie zasiahli ransomvérové skupiny a útočníci zneužívajúci softvérové zraniteľnosti a nesprávne nastavenia na zariadeniach.

V oblasti APT bolo zaznamenaných viacero útokov na vládne inštitúcie. Úvodný vektor útoku bol v niektorých kampaniach phishing, v iných kampaniach išlo o zneužitie zraniteľností v softvéri. Skupiny pro-ruských hacktivistov pokračovali v organizovaní útokov typu odoprenia služby (známe ako „DDoS“). Tie boli prevažne zamerané na štátne inštitúcie, banky a sektor dopravy. Tieto skupiny poľavili v intenzite útokov, avšak v niektorých prípadoch bolo možné pozorovať aj sofistikovanejšie operácie. Technické schopnosti týchto útočníkov však stále nedosahujú schopnosti APT skupín.

Sociálne inžinierstvo vrátane phishingu, smishingu (podvodné SMS) a vishingu (podvodné telefonáty) stúplo na intenzite aj dôveryhodnosti. Okrem klasických phishingových kampaní, napodobňujúcich banky, doručovateľské služby a poštu, vzrástol objem útokov založených na interakcii so živým operátorom kontaktného centra a prípadným získaním prístupu na zariadenie obete.

Významnú úlohu pri zabezpečovaní kybernetickej bezpečnosti v rámci inštitúcií verejnej správy vykonávala vládna jednotka pre riešenie počítačových incidentov (ďalej len „CSIRT.SK“), ktorá je zriadená ako organizačný útvar Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky (ďalej len „MIRRI SR“). CSIRT.SK v rámci svojej činnosti riešila niekoľko vysoko závažných kybernetických incidentov zasahujúce jej konštituencie, najmä ransomvérové útoky vedúce ku značným finančným a reputačným škodám, odcudzeniu interných informácií, nedostupnosti služieb a časovej ujme na organizácie štátnej a verejnej správy. K najzávažnejším patrili kybernetické útoky na Úrad Košického samosprávneho kraja, Univerzitu Mateja Bela v Banskej Bystrici a spoločnosť Datalan, a. s.

CSIRT.SK proaktívne využívala systém Achilles na vykonávanie pravidelného neinvazívneho skenovania a overovania zraniteľností v službách a zariadeniach IT infraštruktúr organizácií štátnej a verejnej správy. Služba zároveň monitorovala dostupnosť webových domén organizácií verejnej správy a ich informačných systémov v jej databáze.

V minulom roku bolo do systému zapojených približne 200 organizácií. Tento stav má podstatne zlepšiť schválený zákon č. 301/2023 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 95/2019 Z. z. o informačných technológiách vo verejnej správe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, na základe ktorého sa ukladá registrácia subjektu do Vládneho informačného systému kybernetickej bezpečnosti (VISKB).

³ Pokročilá trvalá hrozba (*Advanced Persistent Threat* – APT) je dlhodobý a cielený kybernetický útok, pri ktorom útočník získa prístup do siete vysokopostavených subjektov (vládne organizácie, korporácie) a zostane neodhalený dlhší čas. Útočníci sú zvyčajne štátni aktéri alebo organizácie podporované štátom. Zameriavajú sa na cielené a sofistikované kybernetické operácie s cieľom dlhodobej kybernetickej špionáže a krádeže citlivých údajov.

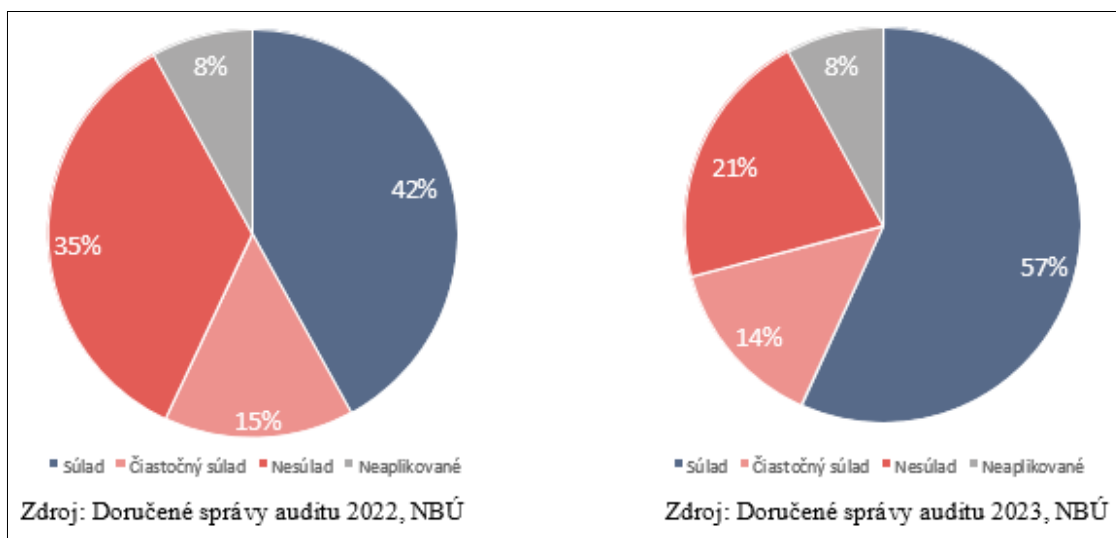
Podstatnou záležitosťou ovplyvňujúcou bezpečnosť informačných systémov vo verejnom sektore sú prípady laxného prístupu technických pracovníkov, a taktiež nedostatočného manažmentu bezpečnostných aktualizácií systémov a implementovania bezpečnostných odporúčaní už pri vývoji informačných systémov a aplikácií. Útočníci vďaka týmto faktorom aj v roku 2023 úspešne zneužili niekoľko neopravených, vysoko závažných zraniteľností vo viacerých organizáciách. MIRRI SR sa preto zameriavala aj na oblasť vzdelávania, v rámci ktorej vzniklo výcvikové a školiace stredisko s názvom CyberAréna. Cieľom bolo vycvičiť a zaškoliť čo najviac technických pracovníkov a špecialistov v rámci verejnej správy a prispieť ku zvyšovaniu úrovne vedomosti a zručností v oblasti kybernetickej bezpečnosti.

V rámci opatrení NBÚ zároveň pokračoval v poskytovaní preventívnych a reaktívnych služieb. Spracoval hlásenia incidentov vo všetkých kategóriách závažnosti, koordinoval riešenie kybernetických bezpečnostných incidentov, vydával bezpečnostné odporúčania a varovania pred zraniteľnosťami a hrozbami, a organizoval cvičenie CyberGame.

V januári 2023 nadobudla účinnosť vyhláška NBÚ č. 492/2022 Z. z., ktorou sa ustanovujú znalostné štandardy v oblasti kybernetickej bezpečnosti. SR ako prvý členský štát implementovala pracovné roly navrhnuté Európskym rámcom zručností v oblasti kybernetickej bezpečnosti (ECSF).

Medziročné porovnania auditov kybernetickej bezpečnosti (*Graf č. 1*) ukázali, že u prevádzkovateľov základných služieb sa zvyšuje miera súladu s požiadavkami zákona č. 69/2018 Z. z. o kybernetickej bezpečnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Kompetenčné a certifikačné centrum kybernetickej bezpečnosti vykonáva druhým rokom prieskum stavu kybernetickej bezpečnosti v slovenských domácnostiach či malých a stredných podnikoch.

Graf č. 1: Medziročné porovnania auditov kybernetickej bezpečnosti v rokoch 2022 – 2023, NBÚ

Potenciálnou možnosťou, ktorá by mohla prispieť ku zvýšeniu úrovne kybernetickej bezpečnosti SR, najmä v rámci inštitúcií verejnej správy, je zabezpečiť implementáciu

a následne certifikáciu systému manažérstva informačnej bezpečnosti podľa slovenskej technickej normy STN EN ISO/IEC 27001 Informačná bezpečnosť, kybernetická bezpečnosť a ochrana súkromia. Systémy manažérstva informačnej bezpečnosti. Požiadavky.

V roku 2023 vykonal NBÚ kontrolu kybernetickej bezpečnosti v 18 subjektoch (prevádzkovateľov základných služieb), pričom nedostatky boli zistené u 17 kontrolovaných subjektov s celkovým počtom 67 kontrolných zistení. Najpočetnejšie zistenia poukazovali na nedostatočné implementovanie opatrení prevádzkovateľmi základnej služby v oblasti: 1) riadenia rizík; 2) riadenia kybernetickej bezpečnosti a informačnej bezpečnosti vo vzťahoch s tretími stranami; 3) monitorovania sietí a informačných systémov implementáciou centrálného nástroja na zaznamenávanie činnosti sietí a informačných systémov a ich používateľov. Kontrola v oblasti dôveryhodných služieb bola vykonaná v 4 subjektoch s jedným kontrolným zistením.

5.2 Ochrana utajovaných skutočností

S cieľom dôsledne dodržiavať zásady ochrany utajovaných skutočností vykonal NBÚ v roku 2023 kontrolu v 15 subjektoch. Kontroly boli vykonané v štátnych orgánoch, u podnikateľov a v jednej medzinárodnej organizácii. Kontrolné skupiny sa zamerali najmä na komplexnosť prijatých opatrení, systémový prístup a ich koordináciu naprieč jednotlivými oblasťami bezpečnosti. Nedostatky boli zistené v 7 kontrolovaných subjektoch s celkovými 15 kontrolnými zisteniami. Pozitívne je možné hodnotiť skutočnosť, že identifikované nedostatky neboli závažným porušením právnych predpisov upravujúcich ochranu utajovaných skutočností, ale išlo „iba“ o administratívne nedostatky, ktoré neboli spôsobilé ohroziť utajované skutočnosti. Takisto sa začali prípravné procesy ratifikácie zmlúv o výmene a ochrane utajovaných skutočností medzi SR a Európskou vesmírnou agentúrou, Holandskom a tiež Organizáciou pre spoluprácu v oblasti výzbrojovania.

6. Hybridné pôsobenie voči SR

SR čelila šíreniu rôznych dezinformačných a manipulatívnych obsahov, ktoré zvyšovali nárast nenávistných prejavov a názorovú polarizáciu v slovenskej spoločnosti. K šíreniu rôznych konšpiračných teórií a dezinformačných obsahov dochádzalo predovšetkým v online priestore.

Aktéri hybridných hrozieb využívali aj nadväzovanie akademickej spolupráce ako prostriedok pre realizáciu aktivít v oblasti politickej činnosti, šírenie propagandy či vytváranie naratívov v prospech cudzej moci. Aktivity cudzích spravodajských služieb pôsobiacich na území SR sa zameriavali na získavanie informácií z rôznych oblastí, najmä politickej, vojenskej a ekonomickej. Snažili sa využiť všetky dostupné možnosti na budovanie siete kontaktov, ktoré využívali pri presadzovaní vlastných zahraničnopolitických, bezpečnostných a hospodárskych záujmov. Niektoré služby zaktivizovali svoju činnosť, iné výraznejšie neprekračovali bežný rámec svojich doterajších aktivít.

Odporúčanie č. 1: Posilniť a zintenzívniť spoluprácu medzi orgánmi štátnej a verejnej správy a Úradom vlády SR ako koordinačným orgánom v oblasti boja proti hybridným hrozbám s cieľom zvyšovania úrovne povedomia a rozvoja kritického myslenia mladej generácie ako prevenciu hybridného pôsobenia na obyvateľstvo štátu.

Odporúčanie č. 2: Zabezpečiť implementáciu pripravovaného materiálu pre riešenie problematiky hybridného pôsobenia naprieč všetkými úrovňami štátnej správy, ktorá nanovo definuje priority a nástroje boja proti hybridným hrozbám, sústrediac sa na vecnú, analytickú a organizačnú zložku agendy.

7. Energetická bezpečnosť a kritická infraštruktúra

V roku 2023 nenastalo žiadne prerušenie dodávok primárnych energetických surovín do SR ako uhlie, ropa, zemný plyn a jadrové palivo, na ktorých dovoze je SR závislá takmer na 90 %. Nenastalo ani prerušenie zásobovania konečnými energiami (elektrina, teplo a pohonné hmoty).

V roku 2023 sa v sektore elektroenergetiky v porovnaní s rokom 2022 znížila celková spotreba elektriny. Dôvodom boli naďalej pretrvávajúce vysoké ceny na veľkoobchodnom trhu v dôsledku vojny na Ukrajine. Pri pokrývaní domácej spotreby elektriny možno zdrojovú základňu SR označiť za dostatočnú. Spustením 3. bloku EMO 3 došlo k zmene bilančného charakteru sústavy z importnej na exportnú.

Bezpečnosť v plynárenstve bola počas roka 2023 zaistená v plnej miere. Boli prijaté viaceré opatrenia na zabezpečenie diverzifikovaných dodávok a naplnenie podzemných zásobníkov plynu. Naplnenosť k 30. novembru 2023 bola na úrovni 92 %. Slovenský plynárenský priemysel, a. s. zabezpečil zmluvné možnosti na nahradenie až 50 % zemného plynu doteraz dovážaného z Ruska. Boli prijaté opatrenia na zníženie spotreby plynu.

Jadrové elektrárne sú v SR najvýznamnejším zdrojom elektrickej energie, vyrábajú až 59 % elektriny. SR je v súčasnosti 100 %-ne závislá od dodávok jadrového paliva z Ruska. Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky (ďalej len „MH SR“) ako akcionár spoločnosti Slovenské elektrárne, a. s., ktoré sú prevádzkovateľom jadrových elektrární v SR, podporuje aktivity vedúce k diverzifikácii dodávateľov jadrového paliva pre bloky VVER 440. Spoločnosť Slovenské elektrárne, a. s. podpísala Memorandum o porozumení s francúzskou spoločnosťou Framatome v oblasti jadrovej energetiky a dohodu o dodávkach jadrového paliva so spoločnosťou Westinghouse.

V súvislosti so situáciou na Ukrajine boli posúdené možné nové ohrozenia a boli prijaté opatrenia na elimináciu ohrození v prípade ochrany jadrových materiálov a zariadení, ako aj jadrových materiálov pri preprave a opatrenia proti prípadným teroristickým útokom. Počas inšpekcií neboli zistené žiadne závažné nedostatky. Prevádzka systémov prebiehala bez porúch a narušení. V sledovanom období prebiehali v dozorovaných subjektoch aj skúšky protidronových systémov.

Jadrové zariadenia v SR boli v roku 2023 prevádzkované bezpečne a spoľahlivo, bez závažných udalostí, ktoré by si vyžiadali zásah Úradu jadrového dozoru vo forme príkazu na zníženie výkonu alebo rozhodnutia o odstavení reaktora, resp. elektrárne. Závazky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv a dohovorov sú priebežne plnené. V roku 2023 bol spustený do skúšobnej prevádzky nový jadrový blok EMO 3, ktorý výrazne prispeje k pokrytiu potrieb trhu s elektrickou energiou. S cieľom zaistiť bezpečnosť dodávok elektriny v SR bol aktualizovaný Plán pripravenosti na riziká v elektroenergetike.

Pokračoval útlmový program pre uhoľné baníctvo. V jeho zmysle došlo na konci roka k ukončeniu ťažby hnedého uhlia a aj k ukončeniu výroby elektriny v Elektrárni Nováky.

V SR boli vykonané opatrenia vedúce k možnosti spracovávať inú ako ruskú ropu v rafinérii Slovnaft. Boli prijaté aj opatrenia na zaistenie alternatívnych prepravných trás pre neruskú ropu. SR mala udelenú výnimku zo sankcií EÚ na dovoz ruskej ropy dodávanej do členských štátov EÚ ropovodom z Ruska. SR bola udelená aj výnimka na vývoz určitých ropných výrobkov na Ukrajinu bez časového obmedzenia. SR udržiavala núdzové zásoby ropy a ropných produktov minimálne na úrovni 90 dní čistého dovozu uplynulého roku.

Identifikovanou hrozbou pre vodnú dopravu je možný útok na vodné dielo Gabčíkovo. Takýto útok by ohrozil zachovanie plavebnej prevádzky, keďže staré koryto Dunaja nie je

vhodné na plavbu väčších plavidiel. Na vodnom diele boli dokončené a odovzdané práce na modernizácii plavebných komôr.

8. Ďalšie hrozby a výzvy

8.1 Vplyv konfliktov na ekonomiku

Rok 2023 bol z pohľadu ekonomiky náročný. Vojna na Ukrajine mala zásadný vplyv na ekonomickú a sociálnu situáciu obyvateľstva na úrovni celej EÚ v podobe inflácie a straty kúpyschopnosti domácností. Slovenské domácnosti trápil opätovný pokles kúpyschopnosti, čo bolo hlavným dôvodom spomalenia ekonomiky. Vysoká inflácia znižovala reálne príjmy obyvateľov, ktoré následne redukovali svoje nákupy.

Hospodárstvo SR bolo taktiež ovplyvnené prijatím dohody medzi EÚ a Ukrajinou o liberalizácii obchodu. Na jej základe bol trh EÚ od mája 2022 otvorený pre agrokomodity z Ukrajiny, čím došlo k narušeniu spravodlivých podmienok hospodárskej súťaže pre slovenských a európskych producentov. V dôsledku toho bola nepriaznivo ovplyvnená ich celková ekonomická situácia. Slovenskí producenti neboli schopní konkurovať lacným dovozom agrokomodít z Ukrajiny, ktoré destabilizovali a deformovali domáci trh významným spôsobom. SR najskôr z dôvodu ochrany zdravia obyvateľstva zaviedla vyhláškou MH SR č. 131/2023 Z. z. zákaz dovozu vybraných poľnohospodárskych produktov a potravín z Ukrajiny na územie SR. Neskôr, po vypršaní dočasného podporného opatrenia na úrovni EÚ bol v SR z dôvodu pretrvávajúcej nepriaznivej situácie zavedený zákaz vstupu vybraných poľnohospodárskych produktov a potravín. Vyhláškou MH SR bol zákaz predĺžený na dobu neurčitú počnúc 30. novembrom 2023. Rozšírený bol aj zoznam dotknutých agrokomodít, na ktoré sa zákaz vstupu do SR vzťahuje. Na systematické vyriešenie vzniknutej situácie bude nevyhnutné prijať komplexné opatrenia na úrovni EÚ.

Konflikty a rastúce hrozby zasiahli aj zbrojný priemysel. Výrobcovia sa snažia reagovať a zvýšiť produkciu v dôsledku rastúcej globálnej nestability. Západní spojenci si uvedomili naliehavosť spolupráce s obranným priemyslom so zámerom diverzifikovať a zvýšiť odolnosť obranných dodávateľských reťazcov. Po rokoch znižovania vojenských zásob si mnohé vlády začali uvedomovať nutnosť ich doplnenia. Silnejšie zaznievali výzvy na koordináciu spolupráce v rámci EÚ a rýchlejšie spoločné obstarávanie vojenskej výzbroje. Reštartovanie nečinných výrobných liniek si však bude vyžadovať čas a nemalé náklady. Aj v prípade stále aktívnych produkčných kapacít môže obnovenie výroby presných zbraní a ďalších sofistikovaných vojenských produktov trvať dva až tri roky.

SR taktiež dostala príležitosť oživiť potenciál svojho zbrojárskeho priemyslu. Jeho revitalizácia je možná vo výrobe ťažkých a ľahkých zbraní vrátane tankovej techniky, kolesových a pásových obrnených vozidiel, delostrelectva, ručných zbraní či ženijnej techniky. Naša domáca základňa dokáže vyvíjať aj rôzne elektrotechnické a elektronické systémy pre tanky a obrnené vozidlá. Osem slovenských subjektov (samostatne alebo v rámci konzorcií) sa zapojilo do výzvy Európskej komisie (ďalej len „EK“) na pridelenie grantových prostriedkov v rámci nástroja na podporu výroby munície (*Act in Support of Ammunition Production - ASAP*).

8.2 Sociálna stabilita

Súčasný systém financovania sociálnych služieb už dostatočne nereflektoval socio-ekonomické zmeny v spoločnosti, a najmä s nimi spojený zvyšujúci sa dopyt po sociálnych službách. Vychádzajúc z Bezpečnostnej stratégie Slovenskej republiky a v súlade s Plánom obnovy a odolnosti Slovenskej republiky začala SR pracovať na zefektívnení poskytovania a financovania sociálnych služieb. Za týmto účelom Ministerstvo práce,

sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky vytvorilo pracovnú skupinu na prípravu Koncepcie reformy financovania sociálnych služieb.

Medzi ďalšie nástroje na podporu sociálnej inklúzie zraniteľných skupín do spoločnosti patrili dve vyhlásené výzvy na predkladanie žiadostí o nenávratné finančné prostriedky z Programu Slovensko. Národné projekty *Spolu pre komunitu* boli zamerané na podporu komunitných centier, terénnu sociálnu prácu a nízkoprahové sociálne služby pre deti a rodinu. Tieto riešenia sa sústredili na zavádzanie prístupov založených na presvedčení, že prvým krokom pri strate domova a s ňou súvisiacich problémov je vlastné samostatné bývanie. Dané prístupy sa primárne zameriavajú na zabezpečenie dostupného bývania pre cieľové skupiny ľudí ako bezdomovci alebo sociálne vylúčené osoby či skupiny.

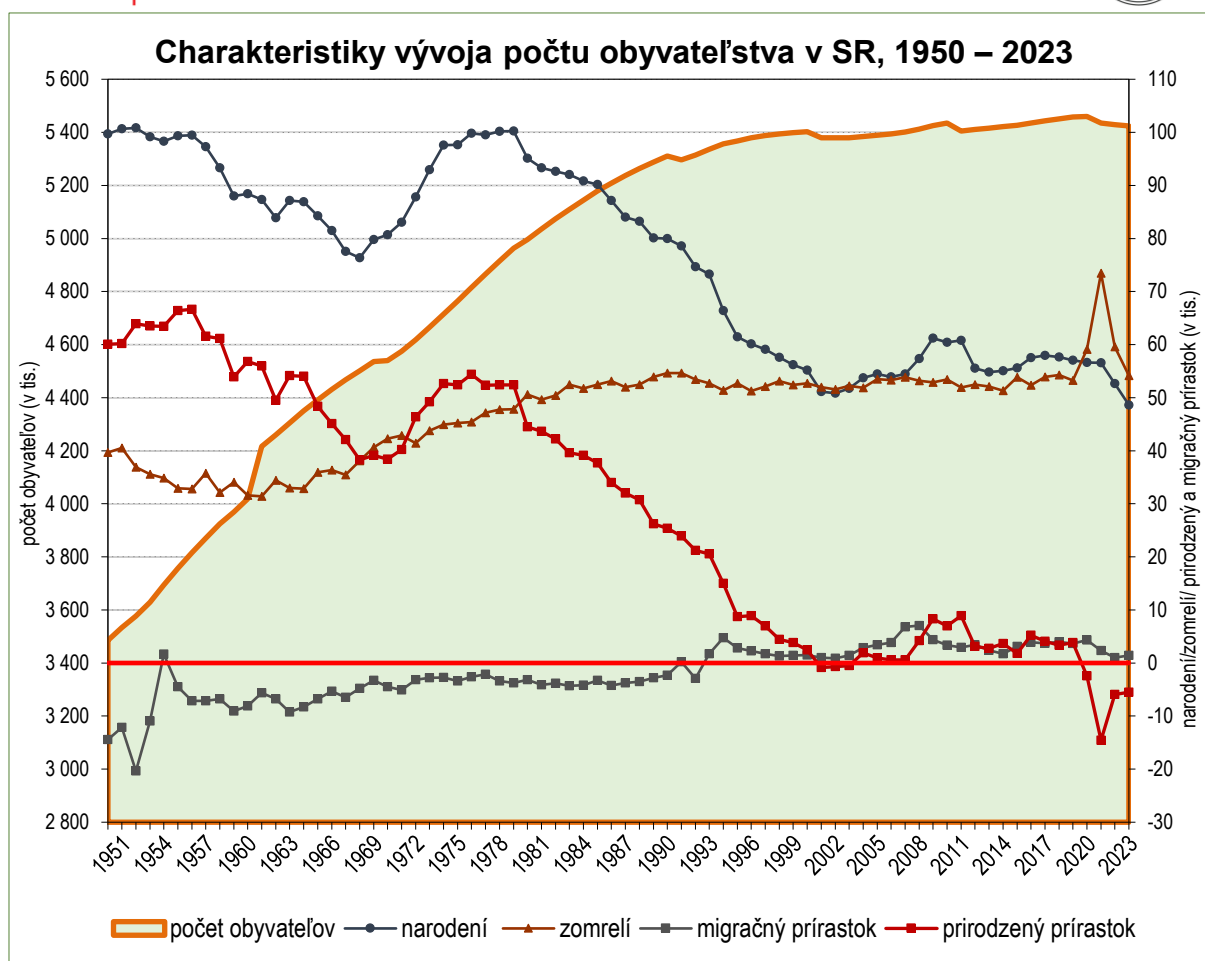
V súvislosti s pretrvávajúcim ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny platilo okrem iného aj vládne usmernenie pre vyššie územné celky, obce a mestá a ďalších poskytovateľov, na základe ktorého bolo možné zabezpečiť bezodkladné poskytovanie sociálnych služieb osobám prichádzajúcim z Ukrajiny, ak tieto osoby podali žiadosť o udelenie azylu, poskytnutie doplnkovej ochrany na území SR alebo o poskytnutie dočasného útočiska.

8.3 Demografia

Celosvetovo sa starnutie obyvateľstva zintenzívňuje a rozširuje. Fenomén populačného starnutia je demografickým javom – jeho dôsledky však ovplyvňujú všetky sféry spoločnosti. SR sa dnes v rámci EÚ radí ku krajinám s najdynamickejšie rastúcim zastúpením seniorskej zložky spoločnosti a predpokladá sa, že v roku 2060 sa z hľadiska indexu starnutia zaradí ku krajinám s najstaršou populáciou EÚ.

Najmä z dôvodu nízkej pôrodnosti bol v roku 2023 zaznamenaný prirodzený úbytok obyvateľstva. Podľa Štatistického úradu Slovenskej republiky sa narodilo 48 627 detí, čo je o 4 041 menej než v roku 2022. Ide o doposiaľ najnižší zaznamenaný počet živonarodených v SR za posledných sto rokov. Pokles živorodenosti v posledných dvoch rokoch je vysoký a neočakávaný, pričom v roku 2023 klesla pôrodnosť takmer o 8%. Ak by sa tento trend zníženej pôrodnosti potvrdil aj v nasledujúcich rokoch, tempo starnutia populácie sa významne zvýši (*Graf č. 2*).

Prehlbujúci sa proces demografického starnutia je realita, ktorá významným spôsobom ovplyvňuje prijímanie celého radu politických a sociálnych opatrení v snahe pozitívne ovplyvniť tento vývoj. Ten predstavuje bezprecedentný súbor hospodárskych a sociálnych výziev vrátane zvýšených výdavkov na zdravotnú a dlhodobú starostlivosť, nedostatku pracovnej sily a potenciálnych problémov so zabezpečením príjmov v starobe.

Graf č. 2: Charakteristiky vývoja počtu obyvateľstva v SR, 1950-2023

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky

8.4 Organizovaný zločin

Pri páchaní trestnej činnosti organizovanými zločineckými skupinami v SR nedošlo k zásadnejším zmenám. Aktéri sa zameriavali na ekonomickú trestnú činnosť a drogovú kriminalitu, ktoré sú dlhodobo hlavnými zdrojmi ich nelegálnych príjmov. Okrem toho prevládala aj kybernetická kriminalita.

Pri závažnej ekonomickej trestnej činnosti sa organizované skupiny zamerali najmä na daňové a subvenčné podvody, machinácie vo verejných obstarávaniach, predražené dodávky tovarov a služieb pre štát, regionálnu samosprávu, obce a ďalšie subjekty v ich zriaďovateľskej pôsobnosti. Hospodárska kriminalita bola nezriedka spojená s korupciou. V niektorých krajoch ako Bratislavský a Prešovský bola zaznamenaná majetková kriminalita páchaná skupinami zo zahraničia zameraná na krádeže vlámaním do bytov. Výrazne stúpol počet skutkov ekonomickej trestnej činnosti, najmä prípadov neoprávneného zaobstarania platobnej karty a podvodov, pod ktoré sa podpísala sériová trestná činnosť na úseku páchania podvodov na senioroch.

V rámci drogovej kriminality hlavnými organizátormi pašovania a distribúcie tvrdých drog pre dílerov na území SR boli predovšetkým balkánske zločinecké skupiny. V Bratislavskom kraji bol zaznamenaný pokles nedovolennej výroby a držby omamných a psychotropných látok a výrazne sa zlepšila situácia v lokalite Pentagon (okres Bratislava 2, mestská časť Vrakuňa).

8.5 Bezpečnosť v oblasti životného prostredia

Zmena klímy predstavuje veľmi vážnu hrozbu a jej dôsledky začínajú byť viditeľné na celom svete vrátane SR. V boji proti globálnemu otepľovaniu znamenala klimatická konferencia COP28 v Dubaji prelomový moment pre celosvetové opatrenia. SR spolu s desiatkami ďalších štátov podporila iniciatívu a záväzok strojnásobiť kapacity energie vyrábaných v jadrových elektrárnach. Účastníci konferencie podporili aj iniciatívu strojnásobiť svetové kapacity obnoviteľných zdrojov energie s cieľom urýchliť dekarbonizáciu priemyslu a prechod od fosílnych palív k trvalo udržateľným a obnoviteľným zdrojom energie.

Zhoršovanie stavu životného prostredia (ďalej len „ŽP“) vplyvom rozsiahleho znečisťovania a globálnych klimatických zmien je aktuálne najväčšou výzvou. Boli zaznamenané mimoriadne teplotné výkyvy, ktoré spôsobili opakované vzostupy vodných hladín vrátane povodní na mnohých miestach SR. V tejto súvislosti EK vo februári 2023 vyzvala SR k dokončeniu revízie plánov manažmentu povodia a povodňových rizík. Zisťovanie technicko-bezpečnostného stavu povodí má zásadný význam pre pripravenosť na povodne a ich zvládanie. V prípade vodných stavieb sa prejavuje nedostatok finančných zdrojov nevyhnutných nielen na sanácie porúch, ale aj na prevádzku a údržbu. Na základe výsledkov odborného technicko-bezpečnostného dohľadu nad vodnými stavbami bolo v roku 2023 9 vodných stavieb hodnotených ako rizikové.

Bezpečnostnú situáciu negatívne ovplyvnili okrem povodní aj lokálne zosuvy pôdy a zemetrasenia, ktoré tiež predstavujú vysoké riziko pre životy, zdravie a majetok občanov. Zemetrasenie, ktoré v októbri postihlo východ SR, sa v budúcnosti môže zopakovať v oveľa väčšom rozsahu. Riziko zosuvov pôdy v niektorých regiónoch SR v súčasnosti narastá a bez realizácie adekvátnych stavebno-technických opatrení pôsobí ako trvalá hrozba. Poskytnutím finančných prostriedkov na sanáciu dotknutých území bolo možné riešiť tieto nepredvídateľné a mimoriadne závažné situácie.

Ohrozenie obyvateľstva znečistením podzemných vôd, ovzdušia a pôdy pretrváva. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (ďalej len „MŽP SR“) sa spolupodieľalo na riešení mimoriadnej situácie pre hrozbu ukončenia prevádzky čistiarne odpadových vôd v areáli bývalej rafinérie Petrochema Dubová, ktorá je v havarijnom stave. V prípade znečistenia odpadových vôd hrozí, že toxický odpad sa môže dostať do rieky Hron. Silne kontaminovaný zostáva aj samotný areál evidovaný spolu s dvomi gudronovými jamami ako environmentálna záťaž už od roku 2006. MŽP SR prevzalo zodpovednosť za časť jej sanácie – vykonáva technicko-bezpečnostný dohľad nad gudronovými jamami.

Z pohľadu environmentálneho rizika ďalej predstavujú hrozbu nelegálne alebo neuzatvorené skládky s toxickým alebo nebezpečným priemyselným odpadom. V areáli odpadového hospodárstva Vlčie hory sa nachádza niekoľko skládok s vysokým negatívnym vplyvom na ŽP. Pre dlhodobú neschopnosť SR zabezpečiť jej rekultiváciu bola zo strany EK podaná na SR súdna žaloba pred Súdnym dvorom EÚ. V dôsledku kontaminácie pôdy a podzemných vôd naďalej hrozí znečistenie zdrojov pitnej vody toxickými látkami.

V oblasti kvality ovzdušia boli opakovane zistené prípady prekročenia limitných hodnôt znečisťujúcich látok vypúšťaných do ovzdušia. Zhoršená kvalita ovzdušia spôsobuje ročne na území SR približne 5 000 predčasných úmrtí. Súdnym dvorom EÚ vydal rozsudok voči SR za prekročenie limitnej hodnoty pre tuhé znečisťujúce látky a za neprijatie primeraných opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia. Veľký podiel na tejto situácii má sektor vykurovania tuhými palivami v domácnostiach. Najviac ohrozenými oblasťami smogovou situáciou sú Banskobystrický kraj – lokalita Jelšava a Košický kraj – lokalita Veľká Ida.

Odporúčanie č. 1: Posilnenie politického a legislatívneho rámca pre implementáciu smerníc EÚ o vode a správe vodných tokov. Stav vodných stavieb na našich riekach sa zhoršuje a riziko nedostatočnej ochrany ľudí a ich majetkov pred povodňami je každým rokom vyššie. Zaistenie bezpečnosti vodných stavieb a dobrého stavu vôd spočíva v legislatívnej zmene vodného zákona s väčšinou zodpovednosťou za výstavbu a prevádzku vodných stavieb štátom.

Odporúčanie č. 2: Vytvorenie funkčného rámca podpory vedy, vzdelávania a rozvoja povedomia o problematike životného prostredia a zmeny klímy. Odbory starostlivosti o životné prostredie, najmä v regiónoch, trpia nedostatkom odborných pracovníkov s vyhovujúcou kvalifikáciou a praxou. Pre pretrvávajúce a dlhodobé problémy s personálnym vybavením je preto potrebné venovať sa vytvoreniu alebo doplneniu učebných programov a kurzov na zvyšovanie odbornej kvalifikácie personálu v tejto oblasti pre verejnú správu. Zároveň je dôležité rozvíjať environmentálne povedomie u obyvateľstva ako prevenciu zvýšenej kriminality a trestných činov proti životnému prostrediu.

8.6 Zdravotná pripravenosť

Svetová zdravotnícka organizácia (*World Health Organization - WHO*) odvolala začiatkom mája globálny stav núdze pre COVID-19. I keď pandémia sa celkom neskončila, vírus už nepredstavuje globálnu hrozbu. K zrušeniu mimoriadnej situácie spojenjej s pandémiou COVID-19 došlo v SR až v septembri 2023.

Hygienicko-epidemiologická situácia bola priaznivá a stabilizovaná. Situácie spojené so závažným ohrozením verejného zdravia v súvislosti s bezpečnosťou SR sa v hodnotenom období nevyskytli.

Pri riešení zdravotných hrozieb spojených so zmenou klímy alebo vznikom núdzových situácií v oblasti verejného zdravia (pandémie, prírodné katastrofy, katastrofy spôsobené človekom, vojnové konflikty) sa potvrdilo riziko vyplývajúce z kritického nedostatku odborného zdravotníckeho personálu.

V roku 2023 bolo vyhlásených viacero mimoriadnych situácií kvôli epidémii vírusovej hepatitídy A na východe SR.

V nálezoch nebezpečných potravín neboli identifikované hrozby pre zdravie obyvateľstva. Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky čelila novej výzve v podobe zabezpečenia zvýšenej úradnej kontroly potravín prichádzajúcich z Ukrajiny. Pozitívom bolo, že nedošlo k ohrozeniu verejného zdravia.

Z rokovaní spojencov NATO vyplynula požiadavka na zosúladenie civilného a vojenského zdravotníckeho plánovania a krízového riadenia. V súlade s tým iniciovalo Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len „MZ SR“) zriadenie stálej medzirezortnej pracovnej skupiny. Zámerom je dosiahnuť koordinované plánovanie zdravotníckej pripravenosti na úrovni štátu a zdravotníckej podpory príslušníkov OS SR, ako aj aliančných jednotiek v rámci podpory hostiteľskej krajiny.

8.7 Krízové riadenie

Ako najväčšie obmedzenie činnosti odborov krízového riadenia sa naďalej javí nedostatočné personálne obsadenie. Čiastočné znefunkčnenie fungovania bezpečnostných rád krajov spôsobila neobsadenosť funkcií ich členov. Personálna poddimenzovanosť je prítomná aj na ústredných orgánoch štátnej správy a nie je prioritou k riešeniu na obciach a mestách, ktoré sú taktiež orgánmi krízového riadenia. Poddimenzovanie personálu sa odrazilo pri náraste počtu podaní vyhlásení o odopretí výkonu mimoriadnej služby alebo alternatívnej služby občanmi. Nebolo tak možné dodržať zákonné lehoty na vydanie príslušných rozhodnutí.

Nedostatok úkrytov civilnej ochrany mal a bude mať zásadný vplyv na plnenie úloh civilnej ochrany. Tento stav môže v nasledujúcich rokoch sťažiť prijímanie okamžitých rozhodnutí v krízových situáciách.

Výraznejší nástup elektromobility na celom území SR si vzhľadom na princípy hasenia požiaru tohto typu vyžiadala doplnenie potrebného technického vybavenia hasičských staníc. Personál bol zároveň vycvičený na zásahy pri požiaroch elektromobilu alebo automobilu s hybridným pohonom.

V rámci krízového manažmentu a pomoci slovenských občanom v zahraničí sa SR zapojila do riešenia návratu turistov počas lesných požiarov v Grécku. SR bola jednou z prvých krajín, ktorá na grécku žiadosť zareagovala vyslaním hasičského modulu pozemného hasenia. SR taktiež poskytla pomoc Slovinsku pri zvládaní ničivých povodní poskytnutím štyroch ťažkých pásových rýpadiel. Na mieste okrem iného boli nasadení piati pracovníci Slovenského vodohospodárskeho podniku. Potvrdila tak svoju solidaritu, schopnosť okamžitej reakcie a pripravenosť podať partnerom v čase krízy pomocnú ruku.

Odporúčanie č. 1: Vytvorenie účelného a efektívneho systému krízového riadenia. Najefektívnejším spôsobom pri riešení mimoriadnych udalostí je prevencia, ochrana a efektívny krízový manažment na celoštátnej, regionálnej a miestnej úrovni. Pozornosť je potrebné venovať k vytvoreniu funkčného a jednotného systému s kvalifikovaným a reakcie schopným personálom.

Odporúčanie č. 2: Zefektívnenie systému krízového riadenia a koordinácie na národnej úrovni so zámerom ochrany a poskytnutia pomoci slovenským občanom v krízových situáciách v zahraničí. Pri plnení jednej z kľúčových úloh SR, ktorou je aj pomoc slovenským občanom v krízovej situácii v zahraničí, je potrebné zaistiť pripravenosť a reakcieschopnosť relevantných štátnych inštitúcií. Zároveň je dôležité posilniť ich vzájomnú spoluprácu, zjednotiť a zjednodušiť postupy reakcie na krízu (napr. na zabezpečenie evakuácie občanov). Priestor na zefektívnenie reakcieschopnosti SR je aj v posilnení, lepšom zapojení a využívaní mechanizmov v rámci architektúry civilnej ochrany a krízového riadenia EÚ (Mechanizmus Únie v oblasti civilnej ochrany), ako aj na multilaterálnej úrovni v rámci koordinačných zoskupení štátov ako napr. NEOCG (*Non-Combatant Evacuation Operations Coordination Group*).

9. Opatrenia

Plnenie opatrení zo Správy o bezpečnosti SR za rok 2019:

Opatrenie č. 1:

Zabezpečiť plnohodnotné hlasové a dátové prepojenie medzi základnými záchrannými zložkami integrovaného záchranného systému na zabezpečenie efektívnejšej výmeny informácií pri riešení stavu tiesne a mimoriadnych udalostí.

Zodpovedá: Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo zdravotníctva SR

Termín: 31. 12. 2020

Momentálne prebieha proces verejného obstarávania nového informačného systému pre potreby Operačného strediska záchrannej zdravotnej služby. Po jeho zabezpečení bude zrealizovaná plnohodnotná dátová integrácia oboch informačných systémov.

Opatrenie sa priebežne plní.

10. Zoznam skratiek

Skratka	Význam
APT	Pokročilá trvalá hrozba
ASAP	Zákon na podporu výroby munície
BR OSN	Bezpečnostná rada Organizácie Spojených národov
CFE	Zmluva o Konvenčných ozbrojených silách v Európe
COP28	Konferencia OSN o zmene klímy v 2023
CSIRT.SK	Vládna jednotka pre riešenie počítačových incidentov
CTBT	Zmluva o všeobecnom zákaze jadrových skúšok
DDoS	Distribúovaný útok odmietnutia služby
ECSF	Európsky rámec zručností v oblasti kybernetickej bezpečnosti
EK	Európska komisia
EMO	Atómové elektrárne Mochovce
EPF	Európsky mierový nástroj (<i>European Peace Facility</i>)
EÚ	Európska únia
EUMA	Misia Európskej únie v Arménsku
EUMAM	Vojenská asistenčná misia Európskej únie na podporu Ukrajiny (<i>Military Assistance Mission in support of Ukraine</i>)
EURODAC	Európska azylová daktyloskopia
FRONTEX	Európska agentúra pre pohraničnú a pobrežnú stráž
HDP	Hrubý domáci produkt
ISIS	Islamský štát
ISIS-K/ISKP	Islamský štát v provincii Chorasán
IT VS	Informačné technológie vo verejnej správe
JCPOA	Spoločný komplexný akčný plán
KĽDR	Kórejská ľudovodemokratická republika
MH SR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
MINUSMA	Multidimenzionálna integrovaná stabilizačná misia OSN v Mali

MIRRI SR	Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky
MO SR	Ministerstvo obrany Slovenskej republiky
MŠVVaM SR	Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky
MZ SR	Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
NATO	Organizácia Severoatlantickej zmluvy
NBAC	Národné bezpečnostné analytické centrum
NBÚ	Národný bezpečnostný úrad
NEOCG	Nebojová koordinácia skupina pre evakuačné operácie
New START	Nová dohoda START
OS SR	Ozbrojené sily Slovenskej republiky
OSN	Organizácia Spojených národov
PVO	Protivzdušná obrana
PZ	Policajný zbor
správa	Správa o bezpečnosti Slovenskej republiky za rok 2023
SR	Slovenská republika
START	Dohoda o znížení počtu strategických zbraní
USA	Spojené štáty americké
ÚOŠS	Ústredné orgány štátnej správy
V4	Vyšehradská štvorka
VISKB	Vládneho informačného systému kybernetickej bezpečnosti
WHO	Svetová zdravotnícka organizácia
ŽP	Životné prostredie